bureaubroekhuizen

Meldingsbereidheid Amsterdamsestraatweg (ASW)

De 2-meting

Auteur

Drs. Jolijn Broekhuizen

Januari, 2026

Inhoudsopgave

Samenvatting tweede meting onderzoek meldingsbereidheid ASW 4

Aanleiding 4

Opzet 4

Stand van zaken 2-meting 5

Verschil tussen 1- en 2-meting 6

Activiteiten 7

Conclusie 7

1 Inleiding 9

1.1 Aanleiding 9

1.2 Onderzoeksvragen hele onderzoeksproject 10

1.3 Onderzoeksopzet hele onderzoeksproject 11

1.4 Focus en opzet ASW: de tweede meting 11

1.5 Beperkingen onderzoek 13

1.6 Leeswijzer 14

2 Signaleren en melden 15

2.1 Waargenomen vormen van ondermijnende criminaliteit 15

2.2 Feitelijk meldgedrag 18

2.3 Redenen om niet te melden 19

2.4 Intentie tot melden 20

2.5 (MMA-)meldingen 22

3 Mechanismen 23

3.1 Kennis van signalen 23

3.2 Ernst 24

3.3 Kennis over en vertrouwen in meldproces 25

4 Activiteiten ASW 27

4.1 Inloopspreekuur 27

4.2 Contact met programma Amsterdamsestraatweg 27

4.3 Gesprekken over veiligheid en criminaliteit op de ASW 28

4.4 Bezoek van ondernemingen door gemeente (met of zonder partners) 28

4.5 Social media campagne **28**

4.6 Verschil in meldintentie en mechanismen **28**

Literatuur **33**

Samenvatting tweede meting onderzoek meldingsbereidheid ASW

Aanleiding

In de meerjarige aanpak 'Grenzen Stellen, Perspectief Bieden staan het Bedrijventerrein Nieuw Overvecht en de Amsterdamsestraatweg als geprioriteerde gebieden genoemd. Het vergroten van de meldingsbereidheid betreft een specifiek onderdeel van de bredere aanpak van deze gebieden. De behoefte van de gemeente Utrecht is inzicht te krijgen in de invloed van de activiteiten vanuit de gemeente en partners op de meldingsbereidheid op de Amsterdamsestraatweg (ASW) en Bedrijventerrein Nieuw-Overvecht (BTNO).

Bureau Broekhuizen is hiertoe gevraagd op twee meetmomenten de meldingsbereidheid op deze locaties in kaart te brengen. De eerste meting op de Amsterdamsestraatweg (vanaf hier ASW genoemd), vond plaats tussen 24 april 2024 en 6 juni 2024. Deze was bedoeld om een startbeeld te krijgen. De tweede meting vond plaats tussen 19 november 2025 en 16 december 2025. Het huidige rapport richt zich op de tweede meting, waarbij de bevindingen ook vergeleken worden met die van de eerste meting. Deze tweede meting is bedoeld om inzicht te krijgen in de invloed van de activiteiten vanuit de gemeente en partners op de meldingsbereidheid op de Amsterdamsestraatweg (ASW).

Opzet

Het afnemen van een online enquête bij betrokkenen van de ASW betreft de belangrijkste onderzoeksactiviteit[1] van zowel de 1-meting[2] als de 2-meting. We hebben betrokkenen verschillende vragen gesteld over het waarnemen en melden van ondermijnende criminaliteit op de ASW. Ook zijn er vragen voorgelegd die inzicht geven in de factoren die bij betrokkenen bij de ASW de bereidheid om melding te maken kunnen beïnvloeden, zoals de ervaren ernst van de problematiek en kennis over en geloven in anoniem melden.[3]

Bij de 1-meting hebben 1.141 respondenten de online vragenlijst ingevuld[4], bij de 2-meting 240. We hebben geen verklaring voor dit grote verschil in respons. Bij beide metingen is dezelfde methodiek gehanteerd: een huis-aan-huis brief, een social media campagne en een veldwerksessie op de straat. Het verschil in respons kan daarmee niet worden verklaard uit een verschil in de gehanteerde onderzoeksaanpak. Het is mogelijk dat sommige bewoners minder bereid waren om voor de tweede keer een vragenlijst over hetzelfde thema in te vullen, maar op basis van de beschikbare informatie kan dit niet met zekerheid worden vastgesteld.

In het hiernavolgende vatten we de bevindingen samen. We gaan eerst in op de stand van zaken van het waarnemen en melden van ondermijnende criminaliteit bij de 2-meting. Vervolgens kijken we naar verschillen in bevindingen tussen de 2- en de 1-meting. De focus

[1] Hiernaast keken we naar het aantal MMA-meldingen op/rondom de ASW.
[2] We noemen dit een 1-meting en geen 0-meting omdat in de maanden voorafgaand aan de afname van de vragenlijst al twee acties zijn uitgevoerd op de ASW gericht op het verhogen van de meldingsbereidheid.
[3] Factoren die uit eerder onderzoek reeds als belangrijke factoren naar voren zijn gekomen. Hierover meer in het tekstblok op pagina 11.
[4] Waarvan 42 een verkorte vragenlijst hebben ingevuld

ligt daarna op de activiteiten die op en rond de ASW ondernomen zijn. We sluiten af met een conclusie.

Stand van zaken 2-meting

Waarneming vormen van ondermijnende criminaliteit

Met name witwassen, drugs dealen op straat en drugs dealen uit ondernemingen en woningen wordt bij de 2-meting door veel respondenten waargenomen of vermoed. Het gaat respectievelijk om 48% (witwassen), 54% (drugs dealen op straat) en 39% (drugs dealen uit ondernemingen of woningen).

Meldgedrag

Als we alle waarnemingen van vormen van criminaliteit samennemen, dan zien we dat bij de 2-meting van 7,8% van deze waarnemingen van criminaliteit melding is gedaan. Tussen de vormen van criminaliteit zijn er verschillen in het meldgedrag. Zo heeft geen enkele respondent zijn waarneming of vermoeden van arbeidsuitbuiting gemeld, terwijl 44% van de respondenten dit wel deed bij geweldsmisdrijven.

De meest gegeven reden voor het niet melden, is dat de respondent niet helemaal zeker wist of het om criminaliteit ging (44%). Een kwart van de respondenten dacht dat de politie of gemeente niets met de melding zou doen (25%) en bijna een kwart dacht dat dit soort activiteiten toch niet tegen te houden zijn (21%).

MMA-meldingen

In de afgelopen 1,5 jaar (periode 1-06-2024 t/m 1-1-2026) zijn er in dit gebied 4 MMA-meldingen geweest.

Intentie tot melden

Respondenten zijn gevraagd of ze verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit zouden gaan melden, als ze deze zouden zien. De ingeschatte bereidheid blijkt sterk te wisselen per vorm van criminaliteit. Het aandeel respondenten dat stelt een waarneming of vermoeden zeker te zullen melden, ligt tussen de 8% (witwassen) en 55% (handgranaten leggen, beschietingen en/of explosies). De bereidheid om zeker te melden blijkt ook relatief laag bij drugs dealen op straat of uit ondernemingen en woningen en illegale bewoning of kamerverhuur. De bereidheid tot melden is (naast handgranaten) groot bij geweldsmisdrijven.

De discrepantie tussen het feitelijk meldgedrag en de inschatting van het meldgedrag is groot, zoals doen gebruikelijk. Deze zogenaamde ‘intention-behaviour gap’ kwam ook uit eerder onderzoek en uit de 1-meting naar voren.

Verschil tussen 1- en 2-meting

In onderstaande tabel beschrijven we per thema de verschillen tussen de 1- en 2-meting. We spreken bewust niet van ontwikkelingen, maar van verschillen, omdat we te maken hebben met twee verschillende onderzoeksgroepen.

Waarneming	• Bij de 2-meting zijn er iets minder vaak waarnemingen en vermoedens van criminaliteit dan bij de 1-meting. Bijvoorbeeld gaf 56% van de respondenten bij de 1-meting aan dat ze hebben waargenomen of vermoeden dat witwassen op de ASW plaatsvindt, tegen 47% bij de 2-meting.
Feitelijk meldgedrag	• Als we alle waarnemingen van alle vormen van criminaliteit samennemen, dan zien we dat bij de 1-meting van 7,6% van deze waarnemingen melding is gedaan en bij de 2-meting van 7,8%. Hierin is dus geen verschil te constateren.
Intentie tot melden	• Gemiddeld gezien is de bereidheid om te melden bij de 2-meting iets hoger dan bij de 1-meting: 55% tegen 51% waarschijnlijk of zeker melden. Het grootste verschil vindt plaats bij drugsdealen op straat. Bij de 1-meting was 23% bereid om hiervan melding te doen, bij de 2-meting 40%.
Mechanismen	• Qua kennis van (signalen van) ondermijnde criminaliteit en kennis en vertrouwen in het meldproces is er vrijwel geen verschil tussen de 1- en de 2-meting. Bij de 2-meting is het aandeel respondenten dat vindt dat het belangrijk is ook alleen bij een vermoeden van criminaliteit melding te doen wel hoger dan bij de 1-meting (46% versus 37%).
MMA-meldingen	• Het aantal MMA-meldingen is bij de 2-meting lager (namelijk 4 meldingen) dan bij de 1-meting (7 meldingen). Dit verschil is moeilijk te duiden, zo geeft de gemeente aan, doordat de gehanteerde criminaliteitsklassen door de jaren heen (kunnen) verschuiven en doordat één melding onder verschillende klassen kan vallen.

Activiteiten

Van de 196 respondenten zijn er vier op het inloopspreekuur geweest. Respondenten die *niet* op het inloopspreekuur zijn geweest is gevraagd waarom dit zo is. Bij iets minder dan de helft van de respondenten komt dit omdat er geen reden toe was (46%). Hiernaast geven respondenten vaak antwoorden waaruit blijkt dat het loket, inloopspreekuur of de bedoeling van dit spreekuur hen niet bekend was. Hiernaast hebben vijf respondenten hebben wel eens contact gezocht met het Programma Amsterdamsestraatweg (via straatweg@utrecht.nl).

Als we kijken naar de acties vanuit de overheid op de ASW in de afgelopen 1,5 jaar, dan zien we dat van de 196 respondenten er 25 hebben gezien dat de gemeente en partners gesprekken voerden over veiligheid en criminaliteit. Van hen hebben er vier zelf met hen gesproken tijdens een actie. Van de respondenten hebben er 27 gezien dat de gemeente (met of zonder partners) ondernemingen op de Amsterdamsestraatweg heeft bezocht. En 18 respondenten hebben de sociale media (Facebook, X en Instagram) van Meld Misdaad Anoniem gezien.

We vergeleken respondenten die tenminste één activiteit hebben waargenomen, met respondenten die geen activiteit hebben waargenomen. Hoewel op basis van dit onderzoek geen causaliteit kan worden vastgesteld (daarvoor is een longitudinaal onderzoeksdesign, met een controlegroep nodig), laat de analyse wel een duidelijke samenhang zien tussen: 1) het zien van activiteiten van de gemeente en haar partners en een hogere intentie tot melden en 2) het zien van activiteiten van de gemeente en haar partners en de score op mechanismen die de meldingsbereidheid positief beïnvloeden. Respondenten die tenminste één activiteit hebben gezien hebben meer vertrouwen dat de overheid de melding serieus neemt en dat de overheid een terugkoppeling geeft op een niet-anonieme meldingen dan respondenten die geen activiteit hebben gezien. Hiernaast vinden deze respondenten vaker dat het belangrijk is om ondermijnende criminaliteit te melden (ook als je alleen vermoeden hebt) en weten ze waar ze dit kunnen criminaliteit kunnen melden. Dit kan worden gezien als een indicatie dat deze activiteiten mogelijk een positief gevolg hebben gehad.

Hoewel we vanwege de kleine onderzoeksgroepen heel voorzichtig moeten zijn met conclusies, is er een indicatie dat offline activiteiten (op straat aanwezig zijn, bij ondernemingen langsgaan) een positiever gevolg hebben op de meldintentie dan online activiteiten (de social media campagne).

Conclusie

Uit de tweede meting van de meldingsbereidheid op en rond de ASW blijkt dat een klein deel van de betrokkenen bij de ASW in de afgelopen 1,5 jaar een melding van ondermijnende criminaliteit heeft gedaan. Van alle waarnemingen van criminaliteit is door 8% van de respondenten een melding gedaan bij een (overheids)instantie. Daarnaast zijn in het focusgebied ASW vier MMA-meldingen geregistreerd. Het feitelijke meldgedrag is hiermee onveranderd ten opzichte van de 1-meting, waarin eveneens 8% van de waarnemingen werd gemeld. Het aantal MMA-meldingen ligt bij de 2-meting zelfs iets lager (4 tegenover 7 bij de 1-meting).

Enkele andere onderzoeksresultaten laten wel kleine positieve verschillen zien. Bij de tweede meting nemen de betrokkenen iets minder vaak criminaliteit waar op de ASW (hoewel de mate waarin verschillende vormen van criminaliteit waargenomen nog steeds hoog is). Daarnaast ligt de eigen inschatting tot het melden van criminaliteit bij de 2-meting iets hoger dan bij de 1-meting: gemiddeld 55% tegen 51% zou waarschijnlijk of zeker

melden. En we zien bij de 2-meting een hoger aandeel betrokkenen dat het belangrijk vindt om een melding te doen bij een vermoeden van criminaliteit dan bij de 1-meting.[5]

De gemeente en haar partners hebben in de afgelopen 1,5 jaar diverse activiteiten ontplooid om de meldingsbereidheid te vergroten, waaronder een inloopspreekuur, gesprekken met bewoners en ondernemers over criminaliteit en veiligheid en gerichte controles. Het bereik van deze activiteiten is redelijk: in totaal hebben 53 respondenten (27%) ten minste één van deze acties waargenomen. Uit het onderzoek komt een indicatie naar voren dat deze inzet[6] bij hen tot een hogere bereidheid om criminaliteit te melden heeft geleid.

Tegelijkertijd zijn de ontwikkelingen in de meldingsbereidheid van criminaliteit in het geheel genomen maar beperkt op de ASW - ondanks de gepleegde inzet. Daarmee bieden de uitkomsten van dit onderzoek niet alleen aanknopingspunten voor voortzetting, maar ook voor heroverweging van de huidige aanpak, bijvoorbeeld in de vorm van aanpassing of intensivering, om het beoogde bereik en effect te vergroten. Het is in dat kader voorstelbaar de toekomstige inzet meer op offline activiteiten te richten, gezien de gevonden indicatie dat dergelijke offline activiteiten (op straat aanwezig zijn, bij ondernemingen langsgaan) een positiever gevolg hebben op de meldintentie dan online activiteiten (zoals een social media campagne). Hierbij brengen wij het belang van herhaling onder de aandacht: het op meerdere momenten voor bewoners zichtbare acties ontplooien. Eerder onderzoek in Brabant-Zeeland wees uit dat juist interventies die een langere duur hadden met meerdere contactmomenten, meer invloed op de deelnemers uitoefenden.[7]

[5] Bij de andere mechanismen zijn er geen duidelijke verschillen.
[6] Meer specifiek komt er vooral een positieve samenhang met offline interventies naar voren: een actie of bezoek aan ondernemingen door overheidspartners op de ASW.
[7] Bijvoorbeeld behaalde de AR Game Eenheid 75 positievere resultaten dan andere meer kortdurende interventies. Zie ook: BB-Meldingsbereidheid-eindrapport-website-1.pdf.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

in de meerjarige aanpak 'Grenzen Stellen, Perspectief Bieden staan het Bedrijventerrein Nieuw Overvecht (BTNO) en de Amsterdamsestraatweg (ASW) als geprioriteerde gebieden genoemd. Het vergroten van de meldingsbereidheid betreft een specifiek onderdeel van de bredere aanpak van deze gebieden. Onderstaand geven we weer wat in Grenzen Stellen, Perspectief Bieden hierover staat opgetekend voor de ASW en BTNO:

> Vergroten van weerbaarheid en meldingsbereidheid: voorlichting en training. In de geprioriteerde gebieden werken we aan het versterken van de weerbaarheid van ondernemers en professionals door middel van het geven van voorlichting en trainingen en het bieden van een concreet handelingsperspectief. Zo wordt er samen met de politie een training georganiseerd voor medewerkers van woningcorporaties over ondermijning (herkennen van signalen en wat ze daarmee kunnen doen). Ook voeren gemeente en politie zogenaamde 'Knock and Talk' gesprekken waarbij we bij ondernemers aankloppen en het gesprek aangaan. Op deze manier en door zichtbaar te laten zien wat we doen, hopen we tevens de meldingsbereidheid te vergroten. Ook zijn we in gesprek met KHN over hoe we de weerbaarheid van horecaondernemers kunnen vergroten.

In het Plan van Aanpak voor de ASW staat de volgende overkoepelende opgave benoemd: *"Het samen met onze partners voorkomen en bestrijden van zichtbare en onzichtbare criminaliteit op de Amsterdamsestraatweg die ons gezag ondermijnt en het vertrouwen van de samenleving in de overheid aantast".* En vier subdoelen, waarvan het versterken van de weerbaarheid van bewoners, ondernemers en vastgoedeigenaren de meeste relatie heeft met ons onderzoeksthema 'meldingsbereidheid'. Meer specifiek staat het volgende resultaat benoemd voor 2023-2024 aangaande bewoners: '25% meer meldingen op thema's die verband houden met ondermijning (illegaal gokken, prostitutie of drugs)'.

Hiertoe worden (onder andere) de volgende activiteiten bij de ASW benoemd (sommige nieuw, andere reeds bestaand):

- Vaste overlegmomenten met bewoners, partners en gemeenten;
- Het in gebruik nemen van een pand op de ASW (activiteiten, overleggen, bijeenkomsten)[8];
- Organiseren activiteiten gericht op het herkennen, signaleren en melden van ondermijning;
- Ontwikkelen promotiemateriaal voor bewoners met signalen problematiek.

Hiernaast is er een beoogd resultaat voor 2023-2024 voor ondernemers weergegeven in het plan: '25% meer meldingen op thema's die verband houden met ondermijning (illegaal gokken, prostitutie of drugs)'.

[8] Op de Amsterdamse Straatweg is er vanaf 1 januari 2024 of 1 februari 2024 een pand waar de gemeente en partners kunnen flexplekken, afspraken en inloopspreekuren kunnen houden. De gebiedsmanager ondermijning, Politie, THOR, straat conciërge en leden van het Programma team ASW zullen wekelijks aanwezig zijn.

Hiertoe worden (onder andere) de volgende activiteiten bij de ASW benoemd (sommige nieuw, andere reeds bestaand):

- Activiteiten gericht op een bonafide ondernemersklimaat;
- Inzet regisseur vastgoed, gebiedsmanager ondermijning en gebiedsmanager veiligheid;
- Aanvullende trainingen, activiteiten gericht op herkennen, signaleren en melden van ondermijning.

1.2 Onderzoeksvragen hele onderzoeksproject

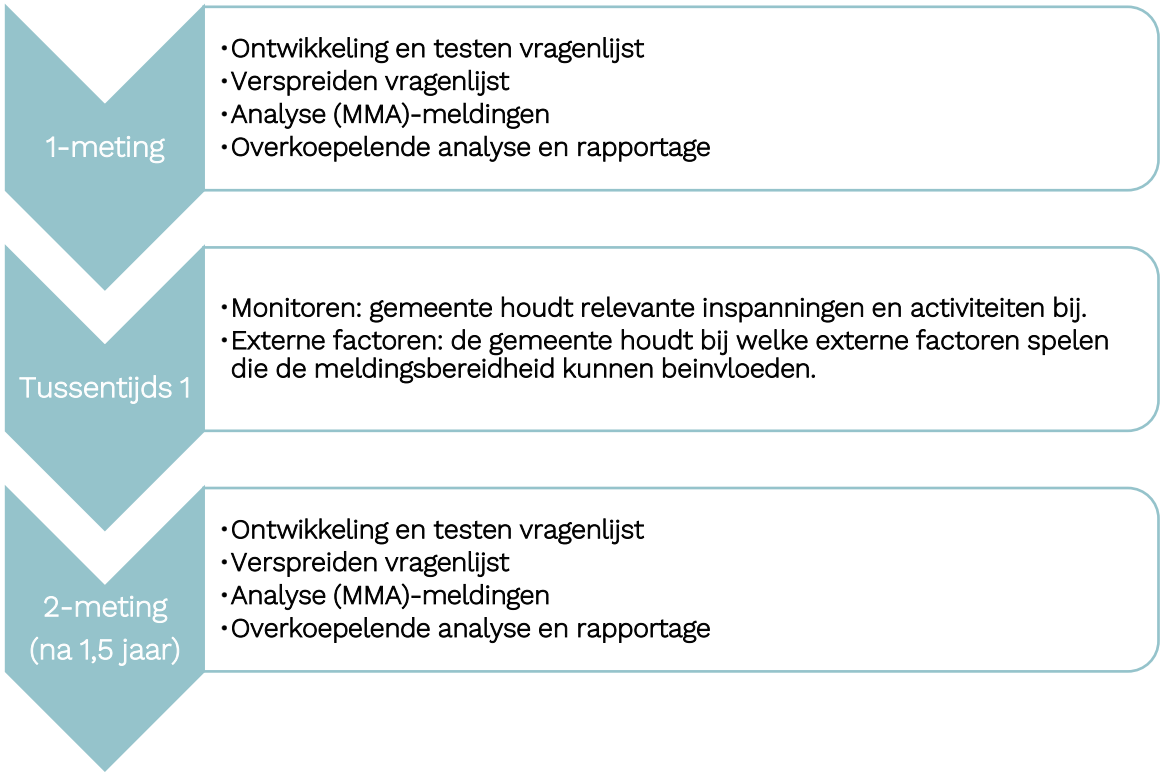
De behoefte van de gemeente Utrecht is inzicht te krijgen in de invloed van de activiteiten vanuit de gemeente en partners op de meldingsbereidheid op de Amsterdamsestraatweg (ASW) en Bedrijventerrein Nieuw-Overvecht (BTNO). We stellen hiertoe de volgende onderzoeksvragen:

1. Kennen de ondernemers en bewoners van de ASW en BTNO de activiteiten en initiatieven vanuit de gemeente en andere partners om de winkelstraat of het bedrijventerrein meer weerbaar en veilig te maken?
2. Zijn de activiteiten bij hen bekend die direct gericht zijn op (het melden van) ondermijnende criminaliteit? En hebben ze hier aan deelgenomen?
3. Hebben ze communicatie ontvangen over het omgaan of melden van ondermijnende criminaliteit?
4. In hoeverre zijn ondernemers en/of bewoners bereid tot het melden van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit en hoe vaak hebben ze dit feitelijk gedaan?
5. Waarom melden zij dit niet?
6. Welke factoren (mechanismen[9]) spelen een rol in de keuze wel of niet melding te maken van een vorm van ondermijnende criminaliteit?
7. Weten zij waar ze signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen melden en waar melden zij het liefste?
8. In hoeverre lijkt[10] er een relatie tussen de activiteiten van de gemeente (en partners) op de ASW en het BTNO en de ontwikkeling van de voor meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit bepalende mechanismen?
9. In hoeverre lijkt er een relatie tussen de activiteiten op de ASW en het BTNO en de ontwikkeling van meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit: de intentie tot melden en het feitelijke meldgedrag?

[9] De verschillende mechanismen die wij in kaart zullen brengen staan in een kader onderaan pagina 5.
[10] We spreken hier van lijken, omdat we deze samenhang niet onomstotelijk vast kunnen gaan stellen. We zullen hier wel een indicatie van krijgen, doordat we in de vragenlijst van de tweede meting we respondenten zullen vragen die bijvoorbeeld aan een activiteit hebben deelgenomen of een bepaalde communicatie hebben gezien of dit iets bij hen teweeg heeft gebracht. Hebben ze bijvoorbeeld meer kennis opgedaan over signalen van ondermijnende criminaliteit, weten ze beter waar ze dit moeten melden, et cetera.

1.3 Onderzoeksopzet hele onderzoeksproject

Voor het gehele onderzoeksproject op de ASW en het BTNO ontwikkelden we de volgende onderzoeksopzet:

1.4 Focus en opzet ASW: de tweede meting

De huidige rapportage richt zich op de bevindingen van de 2-meting[11] op de ASW. In deze 2-meting staan de volgende onderwerpen centraal:

- Signaleren en feitelijk meldgedrag
- Intentie tot melden
- Bepalende mechanismen meldingsbereidheid
- Activiteiten ter verhoging meldingsbereidheid op de ASW

Betrokkenen

Dit onderzoek heeft verschillende doelgroepen: bewoners, ondernemers en vastgoedeigenaren op/van de ASW. Voor deze doelgroepen is gekozen, omdat de gemeente van hen een rol weggelegd zien in ofwel het melden van ondermijnende criminaliteit (alle doelgroepen) ofwel het voorkomen van (faciliteren van) ondermijnende criminaliteit (vastgoedeigenaren).

[11] We noemen dit een 1-meting en geen 0-meting omdat in de maanden voorafgaand aan de afname van de vragenlijst al twee acties zijn uitgevoerd op de ASW gericht op het verhogen van de meldingsbereidheid.

Focusgebied

Het onderzoek op de ASW heeft plaatsgevonden in het focusgebied: Daalselaan tot Marnixlaan en de zijstraten hiervan. Zoals het Plan van aanpak van dit focusgebied treffend beschrijft: *Op dit deel van de van de ASW staat de leefbaarheid en veiligheid het meest onder druk.* (pagina 4).

Ontwikkeling en testen vragenlijst

De vragenlijst voor de 2-meting is in Word ontwikkeld en voorgelegd aan de gemeente voor een reactie. De definitieve vragenlijst is in QuestionPro (een online tool) geprogrammeerd.

De vragenlijst bevat de volgende onderwerpen:

- Signaleren van vormen van ondermijnende criminaliteit[12] en meldgedrag (inclusief redenen waarom niet te melden).
- Inschatting meldingsbereidheid ('stel u ziet ….zou u dan melding maken?').
- Verschillende mechanismen die bij kunnen dragen aan meldingsbereidheid, zie onderstaand tekstblok.
- Vragen over de waarneming van de respondenten van activiteiten die in de afgelopen 1,5 jaar op of rond de ASW zijn ontplooid: inloopspreekuur, contact met het programma ASW, gesprekken van gemeente en partner over veiligheid en criminaliteit, bezoek van ondernemingen door de gemeente (soms met partners) en de social media campagne van M. (MMA).
- Een specifiek vragenblok over de (mogelijke) rol van vastgoedeigenaren.

Bepalende mechanismen meldingsbereidheid

1. De zekerheid en bewijs over daderschap. Burgers blijken bang dat ze iemand vals beschuldigen en dat ze hun melding onvoldoende kunnen onderbouwen (Broekhuizen e.a. 2018; Hoogendoorn en Remmers; 2021; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021).
2. Perceptie van de ernst van de problematiek. Burgers die georganiseerde criminaliteit niet erg vinden, er zelf geen last van hebben en denken dat dit type criminaliteit geen negatief gevolg voor de buurt heeft, zijn minder bereid om te melden (Broekhuizen et al., 2018; Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Schreurs, 2019).
3. Het vertrouwen in het optreden van de overheid. Burgers zijn minder geneigd om te melden als ze denken dat de overheid de melding niet oppakt of niet succesvol ondermijnende criminaliteit aan kan pakken. Ook een breder gebrek aan vertrouwen in de overheid speelt hierbij een rol (Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Graham, Kulig, & Cullen, 2020; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Sargeant & Kochel, 2016; Schreurs, 2019; Tolsma, Blaauw, & Te Grotenhuis, 2012; Tyler & Fagan, 2008).
4. Kennis over en geloven in anoniem melden. Burgers die niet weten dat anoniem melden bestaat en er niet in geloven dat dit ook daadwerkelijk anoniem is, zijn minder bereid om te elden. Zij zijn bang voor represailles; hun eigen veiligheid (Broekhuizen et al., 2018; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021; Schreurs, 2019).

[12] We leggen de respondenten zover mogelijk concrete vormen van ondermijnende criminaliteit voor, omdat de term ondermijnende criminaliteit niet bij iedereen bekend is en heel breed gehanteerd wordt. Enkele vraagstellingen gaan wel over 'ondermijnende criminaliteit'. Wij zullen de vragenlijst hiertoe het begrip nader toelichten.

Verspreiding vragenlijst

De vragenlijst is uiteindelijk op drie manieren verspreid:

1) Door een brief vanuit de gemeente met een QR code naar de online vragenlijst 'huis aan huis'.
2) Via social media.
3) Hiernaast is de gebiedsmanager ondermijning met collega's eenmaal de straat om te gaan om de vragenlijst af te nemen.

Respons vragenlijst tweede meting

De vragenlijst is tussen 19 november 2025 en 16 december 2025 verspreid onder betrokkenen van de ASW. De respons op de vragenlijst staat in de onderstaande tabellen weergegeven (tabel 1.1 en tabel 1.2). Hieruit blijkt dat de tweede meting tot 240 respondenten heeft geleid[13]: 188 via de brief/op straat, 52 via de social media campagne (zie tabel 1.1).

Het merendeel van de respondent woont op of rondom de ASW (223). Hiernaast bevinden zich ondernemers, vastgoedeigenaren en passanten onder de respondenten (zie tabel 1.2).

Tabel 1.1 Respons per verspreidingsmethode, N=240

	Aantal
Brief/op straat	188
Social media	52
Totaal	240

Tabel 1.2 Respons naar doelgroep, meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal
Bewoner	223
Ondernemer	8
Vastgoedeigenaar	4
Passanten[14]	12

Analyse (MMA-)meldingen

Bij deze 2-meting brengen we het aantal meldingen in kaart van vormen van ondermijnende criminaliteit die in de afgelopen 1,5 jaar zijn gedaan over de ASW. Dit vergelijken we met de 1-meting, waar we eveneens naar het aantal meldingen in de 1,5 voorgaande jaren keken.

1.5 Beperkingen onderzoek

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Ten eerste heeft de gekozen methode - een kwantitatief onderzoek - de beperking dat er voor sommige bevindingen geen duiding of verklaring komt. Hiervoor zou immers een kwalitatieve verdieping nodig zijn.

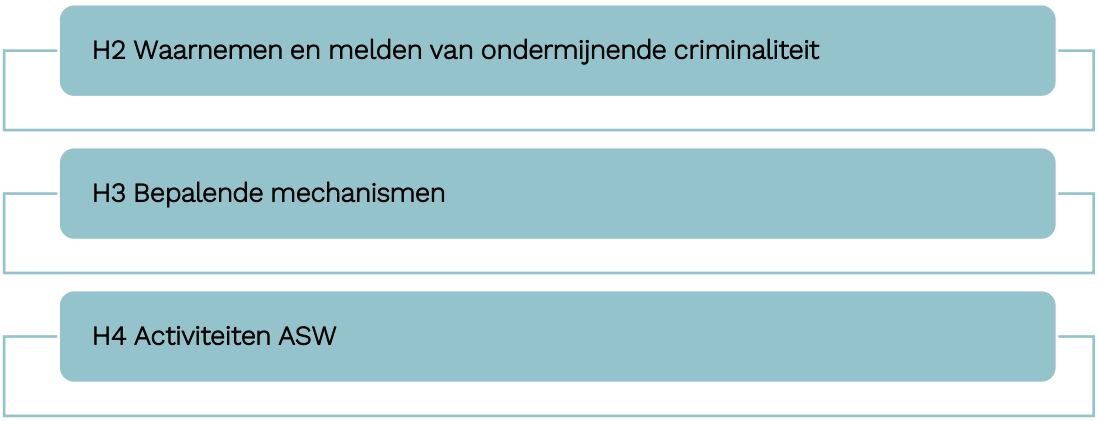
[13] Beduidend minder dan de 1141 respondenten bij de 1-meting. Vanuit het onderzoek is hier geen verklaring voor te geven. Het is echter denkbaar dat verschillende bewoners niet bereid bleken om voor de tweede keer een vragenlijst over hetzelfde thema in te vullen.
[14] Bijvoorbeeld: erdoorheen fietsen, op of bij de ASW werken, daar op bezoek komen.

De tweede beperking betreft dat de respons van de 2-meting beduidend lager ligt dan bij de 1-meting. Hoewel er sprake kan zijn van niet-selectieve non-respons[15], kunnen we niet uitsluiten dat er ook selectieve non-respons plaatsgevonden heeft. Hier moeten we bij het vergelijken van de resultaten van de 1- en 2-meting dan ook rekening mee houden. We zullen daarom dan ook niet van een ontwikkeling tussen de 1- en 2-meting spreken, in de wetenschap dat er verschillen kunnen zijn in de onderzoeksgroepen. Wel spreken we van verschillen tussen de bevindingen van de 1- en 2-meting. Die kunnen wel gezien worden als een indicatie van ontwikkelingen. Een ander negatief gevolg van de beperkte respons, is dat er maar twee respondenten zijn die hebben aangegeven dat ze een pandeigenaar op of rond de ASW zijn. Er is daarom gekozen om de beantwoording van vragen hierover niet in deze rapportage op te nemen.

Ten derde merken we op dat de huidige onderzoeksopzet een beperking kent: er kunnen geen conclusies worden getrokken over causaliteit. Daarvoor zou een longitudinale studie[16] met een controlegroep nodig zijn. In dit onderzoek kunnen wij daarom uitsluitend samenhangen vaststellen. Zo kan bijvoorbeeld blijken dat het zien van activiteiten samenhangt met een hogere meldingsbereidheid, maar we kunnen niet stellen dat deze toename *het gevolg is van* die activiteiten.

1.6 Leeswijzer

Onderstaande figuur geeft weer hoe de rapportage is opgebouwd:

[15] Waardoor de onderzoeksgroepen een andere omvang kennen, maar wel vergelijkbaar zijn.
[16] Waarbij de vragenlijsten van 2-meting per persoon gekoppeld worden.

2 Signaleren en melden

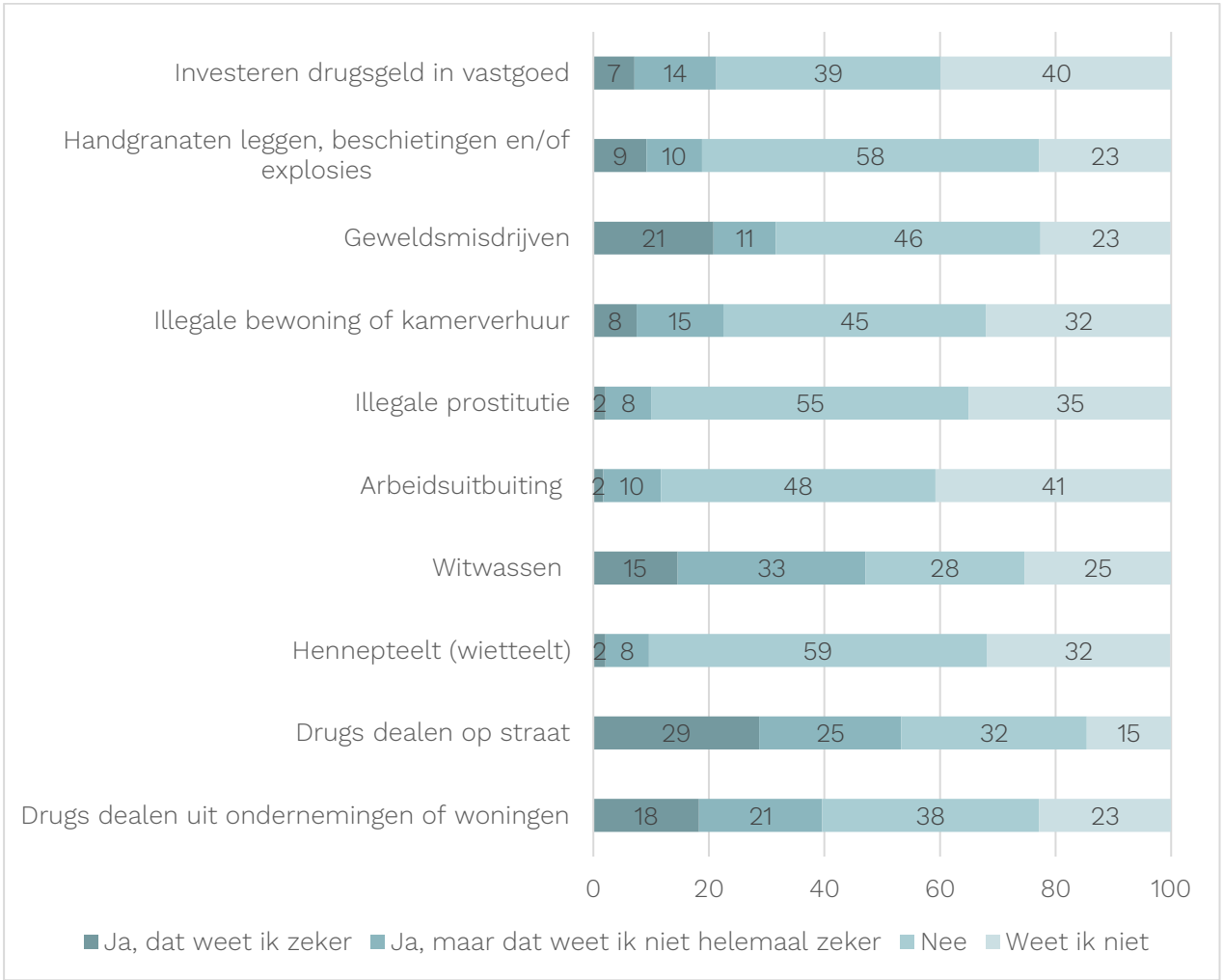
In dit hoofdstuk beschrijven we in hoeverre respondenten op of rond de ASW criminaliteit hebben waargenomen en of ze dit gemeld hebben. Ook gaan we in op de bereidheid om te melden in het geval respondenten in de toekomst criminaliteit zouden waarnemen (de zogenaamde intentie om te melden).

2.1 Waargenomen vormen van ondermijnende criminaliteit

Stand van zaken 2-meting

Uit figuur 2.1 blijkt dat met name drugs dealen op straat (53%), witwassen (47%), drugs dealen uit ondernemingen en woningen (40%) en geweldsmisdrijven (32%) door veel respondenten waargenomen zijn of vermoed worden op de ASW.

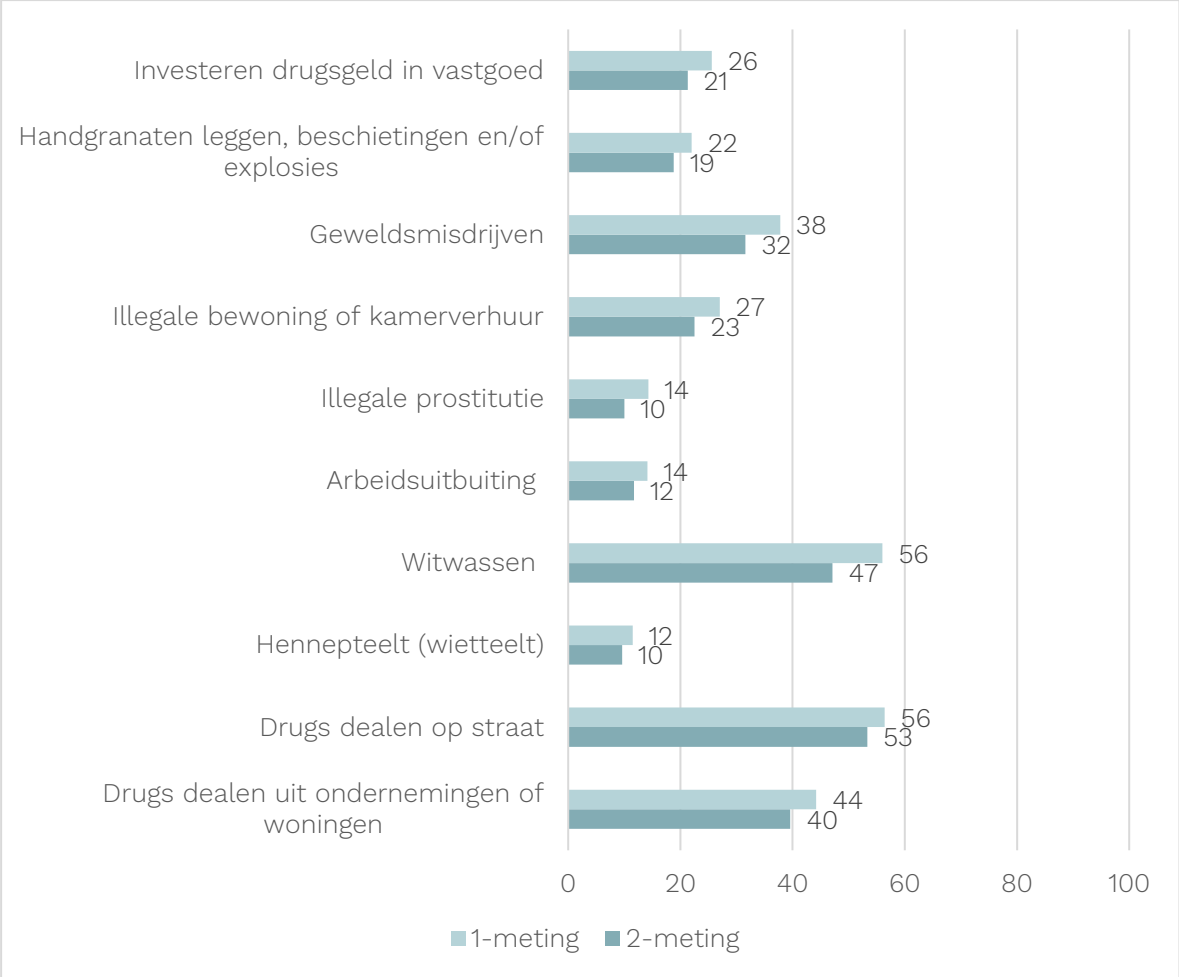
Figuur 2.1 Mate waarin verschillende vormen van criminaliteit worden waargenomen, N=240, 2-meting

Verschil

Figuur 2.2 laat de waarneming en het vermoeden van ondermijnende criminaliteit op en rond de ASW zien tijdens de 1-meting én tijdens de 2-meting. Dit figuur laat zien dat er bij de 2-meting iets minder vaak waarnemingen en vermoedens waren dan bij de 1-meting. Bijvoorbeeld gaf 56% van de respondenten bij de 1-meting aan dat ze hebben waargenomen of vermoeden dat witwassen op de ASW plaatsvindt, tegen 47% bij de 2-meting.

Figuur 2.2 Mate waarin verschillende vormen van criminaliteit worden waargenomen 1-meting (N=1141) en 2-meting (N-240), % ja, dat weet ik zeker + ja, dat weet ik niet helemaal zeker

Van de 240 respondenten benoemen er 125 dat er naast bovengenoemde criminaliteit nog andere criminaliteit op of rond de ASW plaatsvindt. Soms gaat het ook om een nadere toelichting op bijvoorbeeld drugs dealen. Tabel 2.3 vormt een samenvatting van de gegeven antwoorden.

Tabel 2.3 Andere vormen van (signalen van) criminaliteit op de ASW, N=497
Bedreiging, intimidatie, verbaal geweld, steekincident, catcalling, mannen die vrouwen onheus bejegenen/ lastig vallen, nafluiten en sissen naar vrouwen, straatintimidatie.
Ondernemingen waar nooit iemand zit (kapperszaken, schoonheidssalons, sushizaak)
Inbraak, fietsendiefstal, diefstal, autoinbraak, (poging tot) inbraak huizen,
Bedelende zwervers
Roekeloos rijgedrag, straatracen, te hard rijden, door rood rijden, verkeer (bestelbussen) die de stoep nemen, verkeersovertredingen, afsnijden van rechtdoorgaand fietsverkeer, met hoge snelheid op het fietspad en telefoongebruik. Soms worden fatbikes hierbij specifiek genoemd.
Illegaal vuurwerk
Afval dumpen, vandalisme, bedrijfsafval dumpen, vernieling (ruiten van glazen)
Toelichting op het drugsdealen.
Illegale verkamering
Gebruik lachgas, lege tanks

Enkele van de gegeven antwoorden ter nadere illustratie:

“

- Dagelijks zie ik schimmige figuren op rare tijdstippen door de straten. Er rijden dure auto’s met jonge gasten erin door de straat. Ik weet vanuit mijn werk het e.e.a over de verschillende kapperszaken, winkels waar eten, snoep of ijs gehaald kan worden en restaurants. Veelal niet zuivere koffie. Een telecomwinkel wordt op last van de burgemeester gesloten om vervolgens aan de overkant van de straat weer de starten met hetzelfde logo en dezelfde medewerkers. Winkels die volledig opgeknapt zijn maar waar nooit bedrijfsvoering is. Allemaal zeer bijzonder en niet te verklaren.
- Er werd door een jongen op een fatbike iets in een plantenbak gestopt en later door een ander uitgehaald.
- Het illegaal storten van (grof)vuil naast de bestaande ondergrondse containers, of ze nu vol zijn of niet. Dat maakt van de wijk een achterstandswijk (zonde na de renovatie van huizen en de ASW en het is onhygiënisch.
- Het valt mij op dat een aantal winkels/salons zelfs een pinautomaat tegenwoordig hebben om contant geld te krijgen. Daarnaast zijn er een behoorlijk aantal panden nooit open.
- Ja, catcalling. Bijna iedere dag.
- Nee, buiten illegaal vuil en lachgasflessen op straat gooien en nafluiten en sissen naar vrouwen geen verdere illegale praktijken.
- Veel geweld tegen vrouwen, het is onmogelijk om als vrouw in de avond op straat te lopen zonder lastiggevallen te worden. Ook zijn er mannen die op zeer gewelddadige wijze stenen gooien op woningen terwijl ze heftig schelden.
- Winkels die binnen een paar maanden weer een nieuwe uitbater hebben.

2.2 Feitelijk meldgedrag

Stand van zaken 2-meting

Tabel 2.4 geeft weer in hoeverre respondenten die aangegeven hebben dat ze een vorm van ondermijnende criminaliteit waargenomen of vermoed hebben dit gemeld hebben. Hieruit blijkt dat tussen de 0% (arbeidsuitbuiting) en 44% (geweldsmisdrijven) van de vermoedens en waarnemingen van criminaliteit is gemeld.

Tabel 2.4 Mate waarin waargenomen vormen van criminaliteit zijn gemeld, 2-meting

	N	Ja, soms of elke keer	Ja, elke keer	Ja, soms	Nee, nooit
Drugs dealen uit ondernemingen of woningen	91	15,4	3,3	12,1	84,6
Drugs dealen op straat	124	9,7	0,0	9,7	90,3
Hennepteelt (wietteelt)	21	4,8	4,8	0,0	95,2
Arbeidsuitbuiting	25	0	0,0	0,0	100,0
Witwassen	106	6,6	0,9	5,7	93,4
Illegale prostitutie	21	9,5	0,0	9,5	90,5
Illegale bewoning of kamerverhuur	50	14	4,0	10,0	86,0
Geweldsmisdrijven	69	43,5	13,0	30,4	56,5
Handgranaten leggen, beschietingen en/of explosies	40	12,5	2,5	10,0	87,5
Investeren drugsgeld in vastgoed	46	8,7	2,2	6,5	91,3

Verschil

Tabel 2.5 laat het feitelijke meldgedrag zien per onderscheiden vorm van ondermijnende criminaliteit bij zowel de 1-meting als de 2-meting. Als we alle waarnemingen van alle categorieën samennemen, dan zien we dat bij 1-meting van 7,6% van deze waarnemingen van criminaliteit melding is gedaan en bij de 2-meting van 7,8%. Hierin is dus geen verschil te constateren.

Tabel 2.5 Mate waarin waargenomen vormen van criminaliteit zijn gemeld, 1-meting en 2-meting

	1-meting		2-meting	
	N	Ja, soms of elke keer	N	Ja, soms of elke keer
Drugs dealen uit ondernemingen of woningen	401	11,0	91	15,4
Drugs dealen op straat	507	10,1	124	9,7
Hennepteelt (wietteelt)	91	12,1	21	4,8
Arbeidsuitbuiting	108	3,7	25	0,0
Witwassen	482	2,0	106	6,6
Illegale prostitutie	120	1,7	21	9,5
Illegale bewoning of kamerverhuur	190	7,8	50	14,0
Geweldsmisdrijven	304	15,5	70	44,3
Handgranaten leggen, beschietingen en/of explosies	179	5,0	40	12,5
Investeren drugsgeld in vastgoed	195	2,1	46	8,7

2.3 Redenen om niet te melden

Stand van zaken 2-meting

Respondenten die bij één of meerdere vormen van criminaliteit hebben benoemd dat ze dit niet gemeld hebben, is gevraagd wat hier de reden voor is. De antwoorden worden in tabel 2.6 weergeven. De meest gegeven reden voor het niet melden is dat de respondent niet helemaal zeker wist of het om criminaliteit ging (44%). Een kwart van de respondenten dacht dat de politie of gemeente niets met de melding zou doen (25%) en bijna een kwart dacht dat dit soort activiteiten toch niet tegen te houden zijn (21%). Ook geregeld als reden genoemd om niet te melden zijn: de angst om iemand vals te beschuldigen (21%), niet goed weten waar te melden (20%), dat op een eerdere melding nooit wat gehoord is (15%) en angst voor wraak (14%).

Tabel 2.6 Redenen om niet te melden, N=175, meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal	%
Ik wist niet zeker of het om criminaliteit ging	77	44,0
Ik (be)dacht dat de politie/gemeente toch niets doet met mijn melding	43	24,6
Melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	41	23,4
Ik was bang dat ik iemand vals beschuldigde	37	21,1
Ik wist niet zo goed waar ik dit moest melden	35	20,0
Op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	26	14,9
Ik was bang voor wraak	25	14,3
Melden kost veel moeite/tijd	22	12,6
Iemand anders ging al melding maken	16	9,1
Ik bemoei bij niet met andermans zaken	15	8,6
Ik was bang dat mijn melding niet echt anoniem was	14	8,0
Ik vond het niet zo erg	11	6,3
Ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	6	3,4
Ik wilde geen verrader zijn	5	2,9
Ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	1	0,6
Anders, namelijk	26	14,9

Er zijn 26 respondenten die gekozen hebben voor (onder andere) het antwoord ‘anders, namelijk’. Uit de analyse van de toelichting op dit antwoord komen de volgende redenen naar voren om niet te melden:

- Verschillende respondenten nemen aan dat de overheid dit al weet. Ze benoemen bijvoorbeeld dat wat er zich afspeelt zo duidelijk is, dat een melding overbodig is;
- Enkele respondenten benoemen dat ze het zelf niet gezien hebben, maar er van anderen over gehoord hebben;
- Meerdere respondenten geven aan dat ze er niet aan gedacht hebben, dat ze een melding zouden kunnen maken;
- Het gaat vooral over gevoelens en indirecte signalen, benoemen meerdere respondenten, waardoor er niet genoeg aanleiding is voor een melding.
- Tot slot benoemen een aantal respondenten dat ze zo vaak criminaliteit waarnemen, dat het voor hen geen beginnen aan is om dit elke keer te melden.

Verschil

Bij de 1-meting is per vorm van niet gemelde criminaliteit gevraagd naar redenen om niet te melden. Bij deze 2-meting is er één totaalvraag gesteld[17]. Hoewel het daardoor moeilijk is de twee metingen met elkaar te vergelijken, zien we dat de redenen komen om niet te melden grosso modo overeenkomen. Ook bij de 1-meting werd bijvoorbeeld vaak als reden gegeven dat de respondent het niet zeker genoeg wist en/of te weinig bewijs had om een melding te doen.

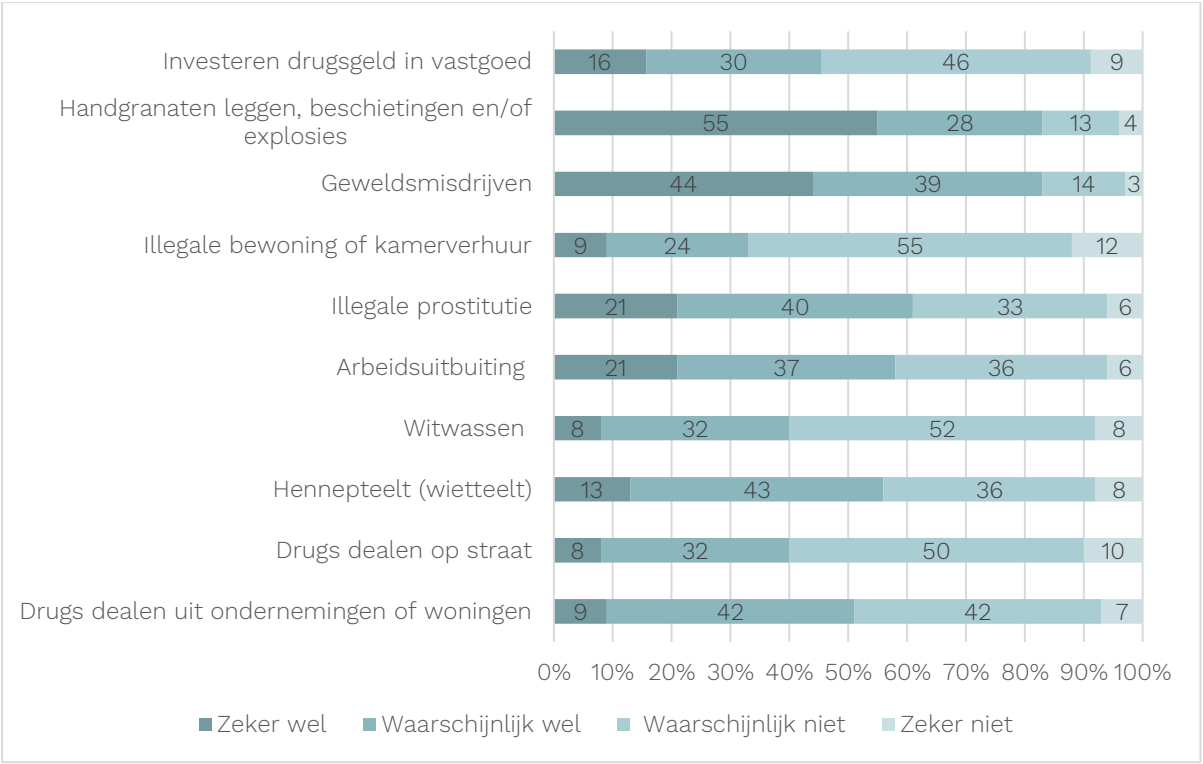
2.4 Intentie tot melden

In de voorafgaande paragrafen is beschreven of respondenten ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen en in hoeverre ze daarvan melding hebben gedaan. Deze paragraaf focust zich op de inschatting van meldingsbereidheid. Respondenten zijn gevraagd of ze verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit zouden gaan melden, als ze deze zouden zien.

Stand van zaken 2-meting

Figuur 2.6 laat zien in hoeverre respondenten inschatten dat ze bereid zijn om melding te doen van verschillende vormen van criminaliteit – indien zij deze zouden waarnemen. Deze ingeschatte bereidheid blijkt sterk te wisselen per vorm van criminaliteit. Het aandeel respondenten dat stelt een waarneming of vermoeden zeker te zullen melden, ligt tussen de 8% (witwassen en drugsdealen op straat) en 55% (handgranaten leggen, beschietingen en/of explosies). De bereidheid om zeker te melden blijkt ook relatief laag bij drugs dealen uit ondernemingen en woningen en illegale bewoning of kamerverhuur. De bereidheid tot melden is (naast handgranaten) groot bij geweldsmisdrijven.

Figuur 2.6 Inschatting meldingsbereidheid, per vorm van ondermijnende criminaliteit, 2-meting, N=216

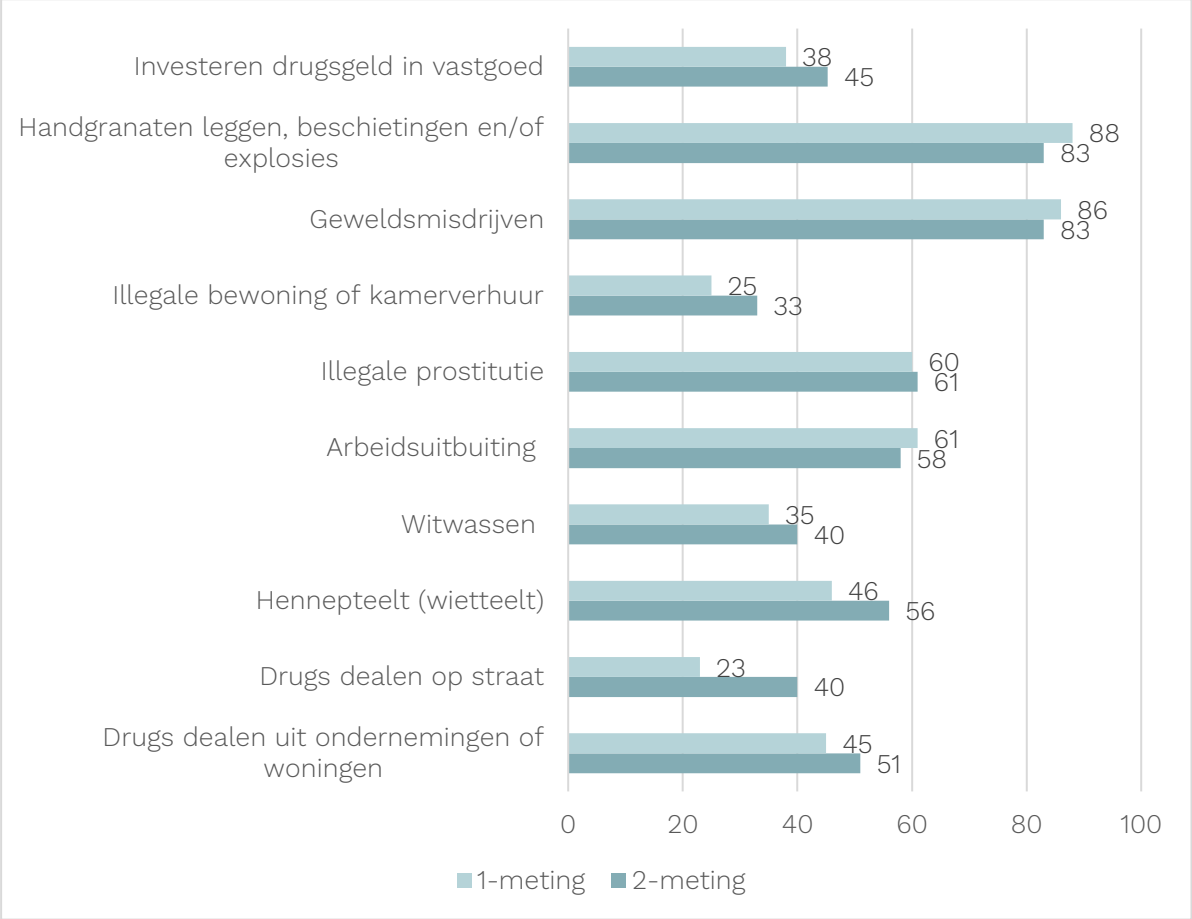
[17] Om de tijdsbelasting voor respondenten zo beperkt mogelijk te houden.

De discrepantie tussen het feitelijk meldgedrag en de inschatting van het meldgedrag is groot, zoals doen gebruikelijk. Deze zogenaamde 'intention-behaviour gap' kwam ook uit eerder onderzoek naar voren.[18]

Verschil

De bereidheid tot het doen van een melding (de inschatting van de respondent van de eigen bereidheid hiertoe) staat in figuur 2.7 weergegeven per vorm van criminaliteit voor zowel de 1-meting als de 2-meting. Als we naar het gemiddelde kijken, dan zien we dat de bereidheid om te melden bij de 2-meting iets hoger is dan bij de 1-meting: 55% tegen 51% waarschijnlijk of zeker melden. Onderstaand is te zien dat het grootste verschil plaatsvindt bij drugsdealen op straat. Bij de 1-meting was 23% bereid om hiervan melding te doen, bij de 2-meting 40%.

Figuur 2.7 Bereidheid tot het doen van een melding 1-meting (N=789) en 2-meting (N=216), % zeker wel melden + waarschijnlijk wel melden

[18] Schreurs, 2019 en Sheeran & Webb 2016. Maar ook de 1e meting op de ASW liet deze discrepantie zien.

2.5 (MMA-)meldingen

We hebben gekeken naar de MMA-meldingen in het focusgebied ASW (Daalsetunnel tot aan de Marnixlaan)[19].

Stand van zaken 2-meting

In de afgelopen 1,5 jaar (periode 1-06-2024 t/m 1-1-2026) zijn er in dit gebied 4 MMA-meldingen geweest. Onderstaande tabel betreft een weergave van de criminaliteitsklasse van deze meldingen.

Tabel 2.8 MMA-meldingen focusgebied, juni 2024-januari 2026

Criminaliteitsklasse(n)	Aantal meldingen 01-06-2024 t/m 01-01-2026
Sociale zekerheid / onverklaarbare -/ondermijnende activiteiten	3
Ontduiken sociale premies werkgever	1

Bron M. via gemeente Utrecht

Stand van zaken 1-meting

In de periode 01-01-2023 t/m 01-06-2024 waren er in focusgebied ASW in totaal 7 MMA-meldingen. Onderstaande tabel betreft een weergave van de criminaliteitsklasse van de deze meldingen. Sommige meldingen betreffen een combinatie van klassen.

Tabel 2.9 MMA-meldingen focusgebied, januari 2023-juni 2024

Criminaliteitsklasse(n)	Aantal meldingen 01-01-2023 t/m 01-06-2024
Geld/ Illegale kansspelen	1
Sociale zekerheid / Ontduiken sociale premies werkgever	2
Drugs / Straathandel Geld / Witwassen	1
Geld / Onverklaarbare - / ondermijnende activiteiten	2
Zeden / Illegale prostitutie/ Drugs / Straathandel	1

Bron M. via gemeente Utrecht

Verschil

Het aantal MMA-meldingen in de periode van 1,5 jaar is bij de 2-meting lager dan bij de 1-meting. De gemeente geeft aan dat het lastig is om ontwikkelingen of trends in MMA-meldingen te interpreteren, omdat de indeling in criminaliteitsklassen door de jaren heen (kan) veranderen. Bovendien kan één melding onder meerdere criminaliteitsklassen vallen, wat de analyse verder bemoeilijkt.

[19] Onder dit gebied vallen de volgende huisnummers van de ASW, de even nummers t/m 446, oneven nummers t/m 421.

3 Mechanismen

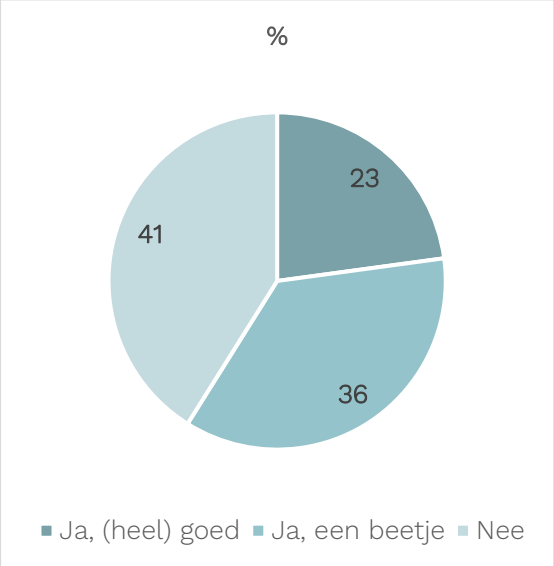
Uit eerder onderzoek weten we dat verschillende factoren de bereidheid van burgers om melding te maken over (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit beïnvloeden: perceptie van de ernst van de problematiek, de zekerheid en bewijs over daderschap, het vertrouwen in het optreden van de overheid tegen ondermijnende criminaliteit en kennis over en geloven in anoniem melden (zie het kader op pagina 11). Dit zijn mechanismen waar een gemeente of andere instantie op in kan zetten om de meldingsbereidheid te vergroten. We spreken in dit hoofdstuk achtereenvolgens de volgende onderwerpen door: kennis van signalen (3.1), ervaren ernst (3.2), kennis over en vertrouwen in het meldproces (3.3).

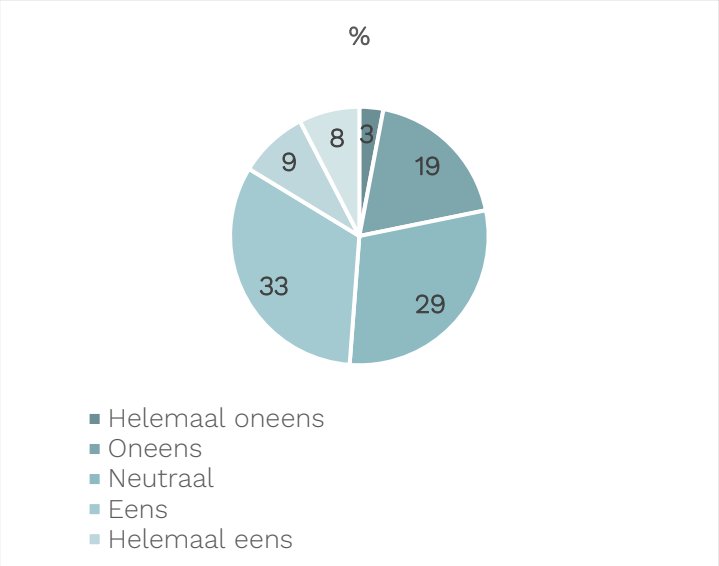
3.1 Kennis van signalen

Stand van zaken 2-meting

Figuur 3.1 laat zien meer dat de helft van de respondenten van de ASW weet wat ondermijnende criminaliteit is (23% goed en 36% een beetje) en iets minder dan de helft niet (41%). Uit figuur 3.2 blijkt dat 42% van de respondenten vindt dat ze signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen. Het gaat om 9% van de respondenten die het helemaal eens is met de stelling dat ze signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen en 33% die het hier mee eens is.

Figuur 3.1 Weten wat ondermijnende criminaliteit is; Figuur 3.2 Signalen herkennen, %, N=197

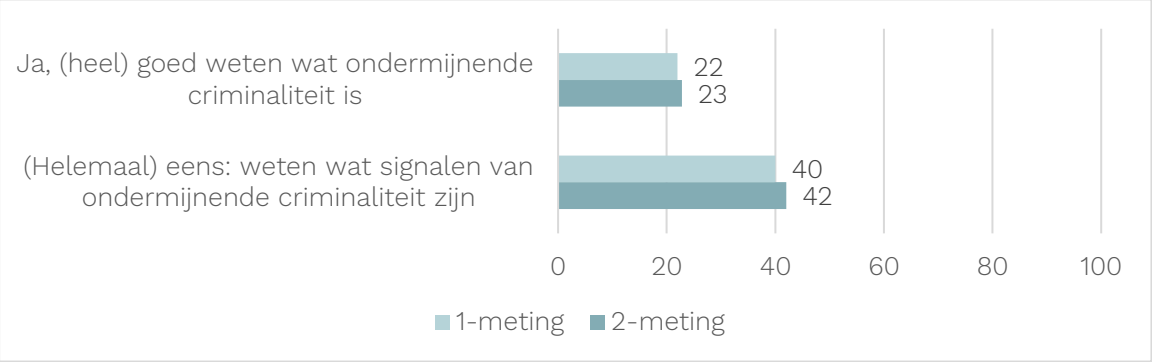

Verschil

Uit figuur 3.2 blijkt dat er qua kennis van (signalen van) ondermijnde criminaliteit vrijwel geen verschil is tussen de 1-meting en de 2-meting.

Figuur 3.2 Weten wat ondermijnende criminaliteit is en signalen herkennen, 1-meting (N=756) en 2-meting (N=197), %

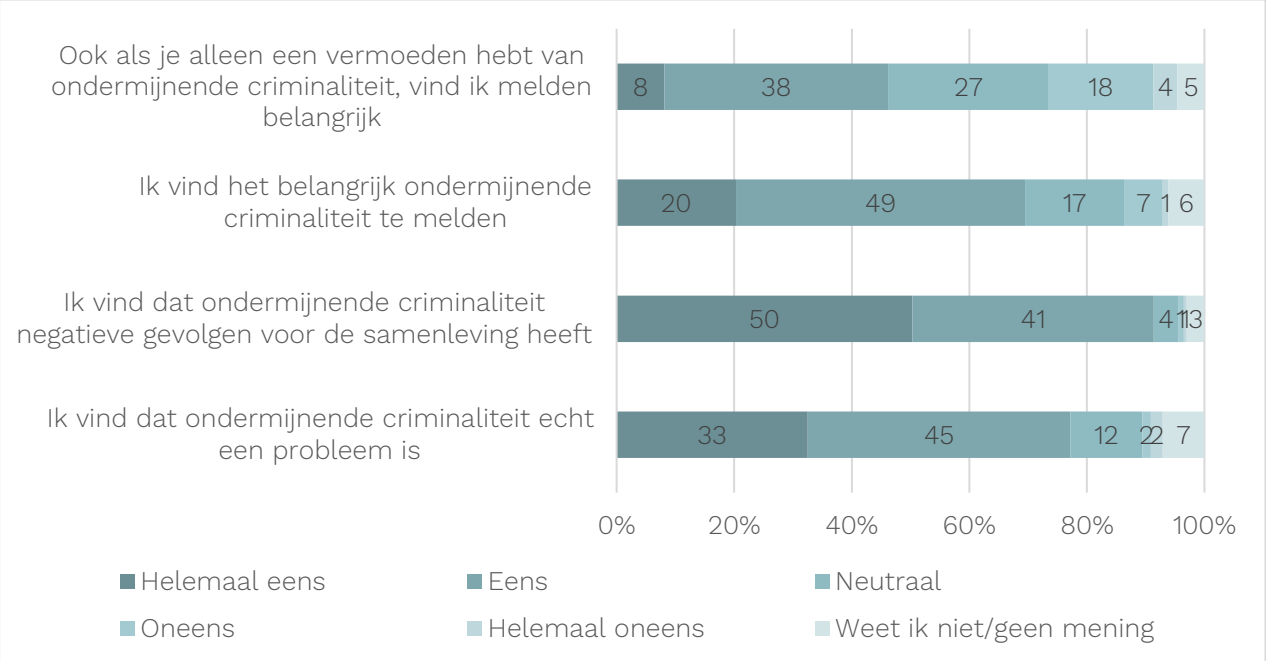

3.2 Ernst

Stand van zaken 2-meting

Figuur 3.3 laat zien dat vrijwel alle respondenten van de ASW tijdens de 2-meting vinden dat ondermijnende criminaliteit negatieve gevolgen heeft voor de samenleving (91%) en een iets kleiner deel (maar nog wel een ruime meerderheid) dat het echt een probleem is (78%). Hiernaast vindt 69% het belangrijk om ondermijnende criminaliteit te melden. Dit aandeel neemt af als het alleen om een vermoeden gaat: dan stelt 46% dat melden belangrijk is. Dit komt overeen met het eerdere beeld dat twijfels en het niet zeker weten belangrijke redenen zijn om geen melding te maken of te hebben gemaakt (hetgeen we bij de 1-meting ook al zagen).

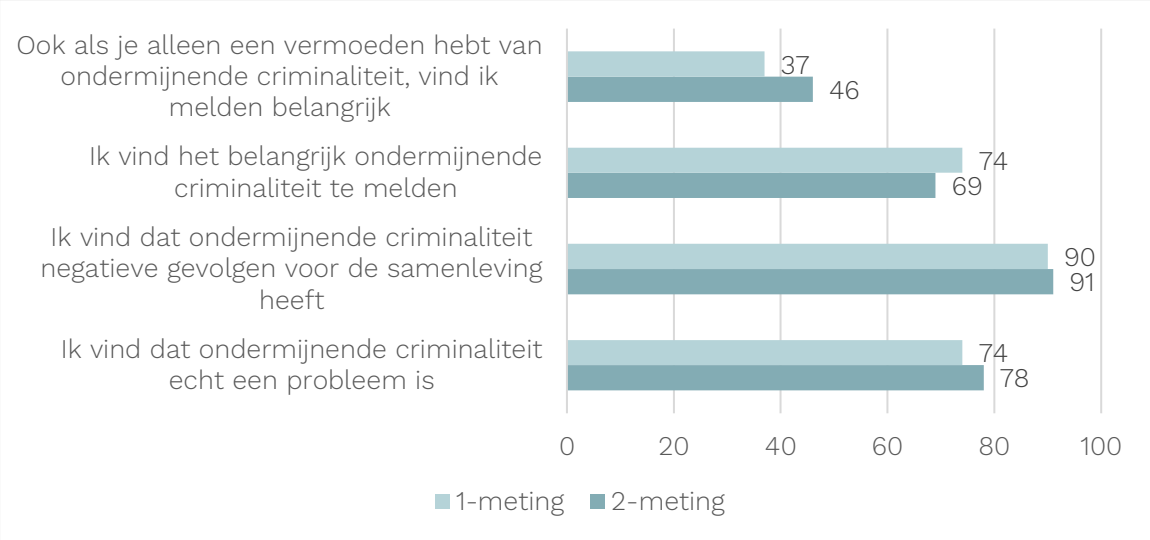
Figuur 3.3 Ervaren ernst van ondermijnende criminaliteit, N=197, %

Verschil

Figuur 3.4 laat de ervaren ernst zien bij beide metingen. Bij de 2-meting is het aandeel respondenten dat vindt dat het belangrijk is ook alleen bij een vermoeden van criminaliteit melding te doen hoger dan bij de 1-meting (46 versus 37%). Verder zijn er slechts kleine verschillen in bevindingen tussen beide metingen (zie figuur 3.4).

Figuur 3.4 Ervaren ernst van ondermijnende criminaliteit, 1-meting (N=756) en 2-meting (N=197), % (helemaal eens)

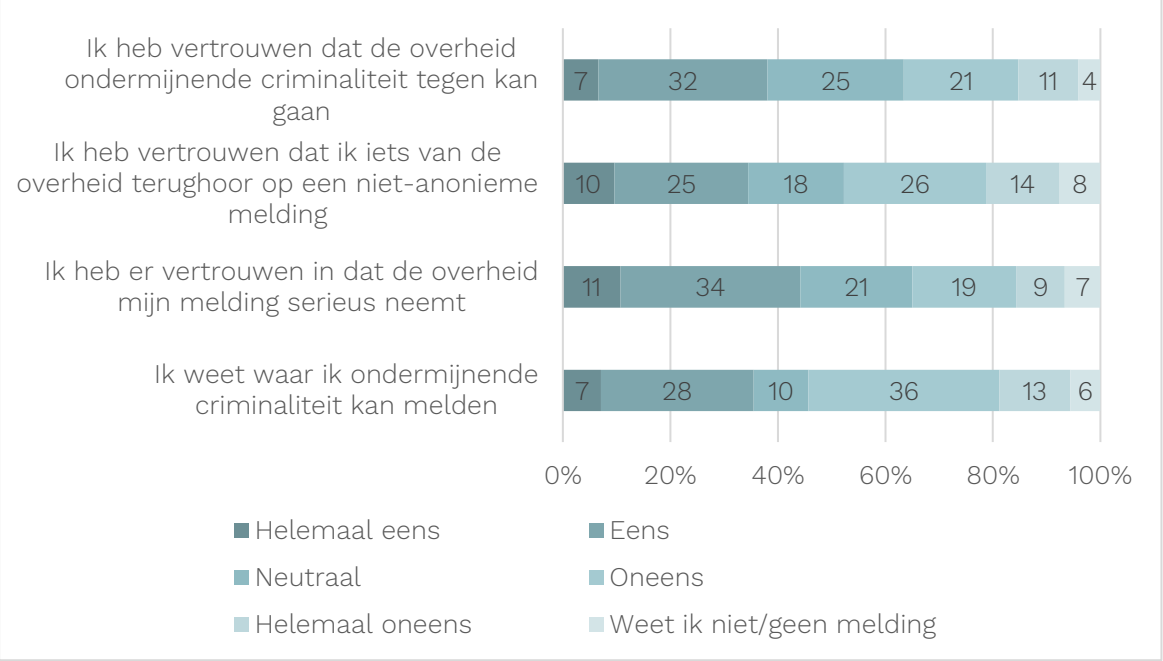

3.3 Kennis over en vertrouwen in meldproces

Stand van zaken 2-meting

De kennis over en het vertrouwen in het meldproces is middels vier stellingen gemeten. De bevindingen staan weergegeven in figuur 3.5.

Figuur 3.5 Kennis over en vertrouwen in meldingen en meldproces, N=756

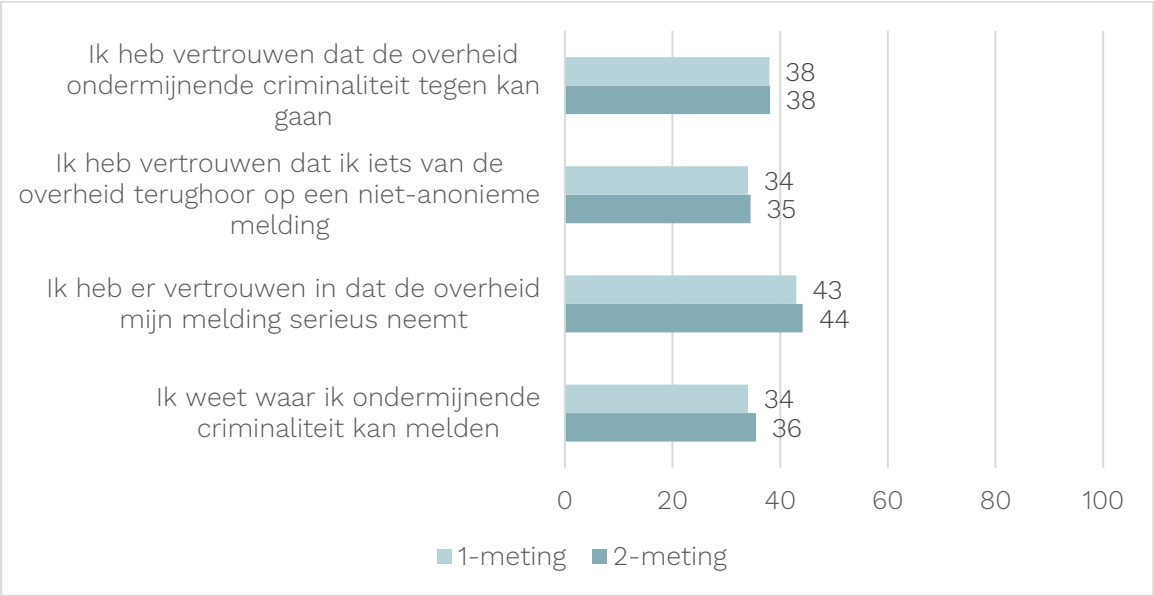

De kennis over het meldproces is beperkt. Een derde van de respondenten (35%) weet waar ze ondermijnende criminaliteit kunnen melden. Het vertrouwen in het meldproces is eveneens beperkt. Zo denkt 45% van de respondenten dat de overheid hun melding serieus neemt en een derde (35%) heeft er vertrouwen in dat ze iets terug horen van de overheid op een niet-anonieme melding. Tot slot heeft bijna vier op de tien respondenten (39%) vertrouwen dat de overheid ondermijnende criminaliteit tegen kan gaan.

Verschil

Figuur 3.6 laat zien dat er vrijwel geen verschil is in de kennis over en vertrouwen in het meldproces tussen de 1-meting en de 2-meting.

Figuur 3.6 Kennis over en vertrouwen in meldingen en meldproces, 1-meting (N=756) en 2-meting (N=197), % (helemaal eens)

4 Activiteiten ASW

In dit hoofdstuk gaan we in op de verschillende activiteiten die de gemeente en partners op de ASW ontplooid hebben in de afgelopen 1,5 jaar om (onder andere) de veiligheid te verbeteren en de meldingsbereidheid te stimuleren. We gaan eerst na of respondenten met deze activiteiten in aanraking zijn gekomen (in paragraaf 4.1-4.5). Vervolgens kijken we of de respondenten die met deze activiteiten in aanraking zijn gekomen een andere mate van meldintentie laten zien en anders 'scoren' op de onderscheiden mechanismen (paragraaf 4.6).

4.1 Inloopspreekuur

Bij het loket op de Amsterdamsestraatweg 210 vindt een inloopspreekuur plaats: elke maandag tussen 9.00-11.00, elke laatste dinsdagavond van de maand tussen 17.00-19.00 en woensdag tussen 13.00-17.00. De respondenten is gevraagd of zij in de afgelopen 1,5 jaar op het inloopspreekuur zijn geweest. Van de 196 respondenten die deze vraag hebben ingevuld, zijn er vier (3%) op het inloopspreekuur geweest. Drie vanwege een situatie op het gebied van criminaliteit één vanwege een andere reden (persoonlijke vragen omtrent woning en financieel).

Respondenten die *niet* op het inloopspreekuur zijn geweest, is gevraagd waarom dit zo is. Bij iets minder dan de helft van de respondenten komt dit omdat er geen reden toe was (46%). Hiernaast komen er vooral redenen naar voren waaruit een indicatie komt dat (de inhoud van) het inloopspreekuur niet heel bekend is: 51% wist niet dat dit inloopspreekuur er was, 31% kent het loket niet en 19% wist niet waar het inloopspreekuur precies voor bedoeld is.

Tabel 4.1 Redenen om niet naar het inloopspreekuur te gaan. N=191, meer dan één antwoord mogelijk

	Aantal	%
Daar was geen reden voor	88	46,1
Ik wist niet dat er een inloopspreekuur was	98	51,3
Ik wist niet waarvoor het inloopspreekuur precies bedoeld was	37	19,4
Ik wist niet dat dit loket bestond	60	31,4
Anders, namelijk:	12	6,3

Twaalf respondenten geven een ander antwoord. De meesten benoemen dat ze op de momenten van het inloopspreekuur werken of dat ze geen tijd/mogelijkheid hebben om hier naar toe te komen (vanwege bijvoorbeeld drukte of fysieke klachten). Eén respondent vindt het vervelend dat personen kunnen zien dat hij bij het inloopspreekuur naar binnen gaat.

4.2 Contact met programma Amsterdamsestraatweg

Vijf respondenten hebben wel eens contact gezocht met het Programma Amsterdamsestraatweg (via straatweg@utrecht.nl). Het ging eenmaal over een situatie op het gebied van veiligheid of criminaliteit en viermaal om andere redenen, zoals een feestelijke activiteit of een vraag over de nieuwe aanleg van de straat.

4.3 Gesprekken over veiligheid en criminaliteit op de ASW

In de afgelopen anderhalf jaar heeft de gemeente samen met de politie en Meld Misdaad Anoniem gesproken met bewoners en ondernemers van de Amsterdamsestraatweg over veiligheid en criminaliteit. De gemeente en partners deelden bijvoorbeeld op straat of bij ondernemers een meldkaart of folder uit over het melden van criminaliteit. Ze gingen ook bij ondernemers en inwoners langs de deur. De respondenten is de volgende vraag gesteld: *Heeft u de afgelopen 1,5 jaar wel eens gezien dat de gemeente en partners met bewoners en ondernemers op de Amsterdamsestraatweg in gesprek gingen over veiligheid en criminaliteit?*

Van de 196 respondenten die deze vraag beantwoord hebben, hebben er 25 dit gezien: 20 één keer, 3 meerdere keren (in totaal dus 13%). Van deze 25 personen hebben er 4 zelf met de gemeente of haar partners gesproken: 2 een keer, 2 meerdere keren.

4.4 Bezoek van ondernemingen door gemeente (met of zonder partners)

Van de 196 respondenten hebben er 27 (14%) gezien dat de gemeente (met of zonder partners) ondernemingen op de Amsterdamsestraatweg heeft bezocht. Zij hebben dit een keer gezien (19 respondenten) of meerdere keren (8 respondenten).

4.5 Social media campagne

In de periode maart - augustus 2025 is er via sociale media (Facebook, X en Instagram) een bericht van Meld Misdaad Anoniem gestuurd over het melden van criminaliteit. Van de 196 respondenten hebben er 18 dit gezien: een keer (14 respondenten) of meerdere keren (4 respondenten). Het gaat dus om 9% van de respondenten die de campagne hebben gezien.

4.6 Verschil in meldintentie en mechanismen

Als we de verschillende acties samennemen: gesprekken over criminaliteit en veiligheid, bezoeken van ondernemingen en de sociale media campagne[20], dan zijn er 53 respondenten (27%) die tenminste één van deze acties hebben waargenomen. In deze paragraaf kijken we of respondenten die één of meer activiteiten hebben waargenomen verschillen van respondenten die geen activiteiten hebben waargenomen. We kijken eerst naar de intentie tot het doen van een melding[21], vervolgens naar de mechanismen die invloed uitoefenen op de meldingsbereidheid. We nemen deze activiteiten samen, vanwege de kleine onderzoeksgroep per activiteit.

Activiteiten versus geen activiteiten

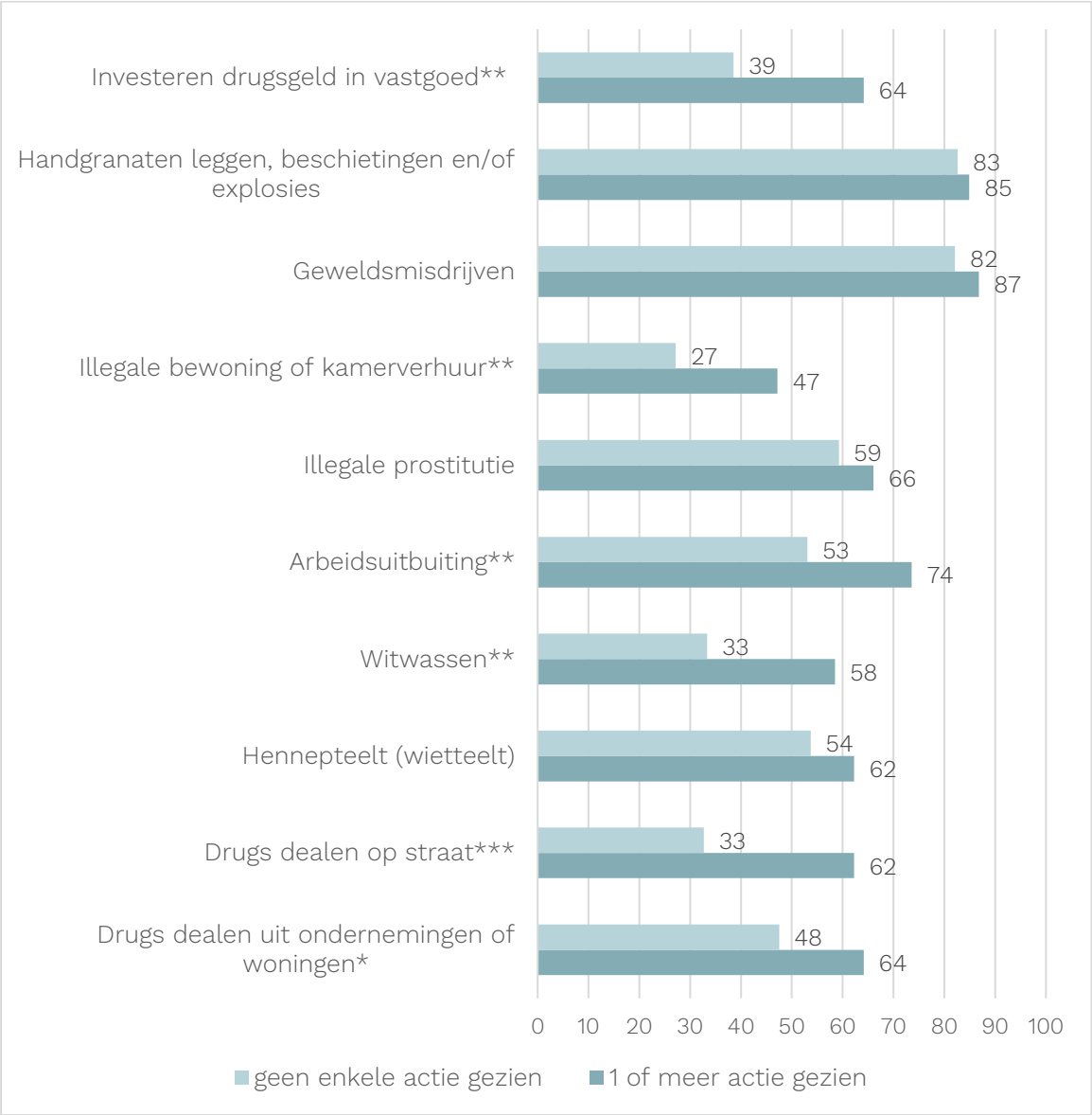
Meldintentie

Figuur 4.2 laat zien dat respondenten die één of meer activiteiten van de gemeente en haar partners hebben gezien meer bereid zijn tot het doen van een melding bij zes van de onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit. Bijvoorbeeld zegt 62% drugs dealen op straat te zullen melden van de respondenten die een activiteit hebben gezien tegenover

[20] We leggen de focus op deze drie activiteiten omdat deze gericht zijn op criminaliteit en veiligheid (en soms ook: het melden ervan). Dit is bij het inloopspreekuur en contact met het programma ASW niet altijd (en zelfs meestal niet) het geval. Hiernaast is het aantal inwoners dat op het inloopspreekuur is geweest of contact met het programma ASW heeft gehad te klein om nadere vergelijkende analyses mee te doen.
[21] We kijken niet naar feitelijk meldgedrag omdat daarbij de onderzoeksgroep beperkt(er) is.

33% die dit niet gezien hebben en bij witwassen gaat het om 58% die waarschijnlijk zal melden (activiteiten gezien) tegen 33% (activiteiten niet gezien). Bij de andere vier vormen van criminaliteit is het aandeel dat bereid is tot melden wel hoger bij de respondenten die een activiteit hebben gezien, maar dit verschil is niet significant.

Figuur 4.2 Intentie tot melden, respondenten die geen enkele activiteit hebben waargenomen (N=144) en respondenten die tenminste één activiteit hebben waargenomen (N=53), % waarschijnlijk + zeker wel melden

*** p<.001, ** p<.01, * p<.05[22]

Mechanismen

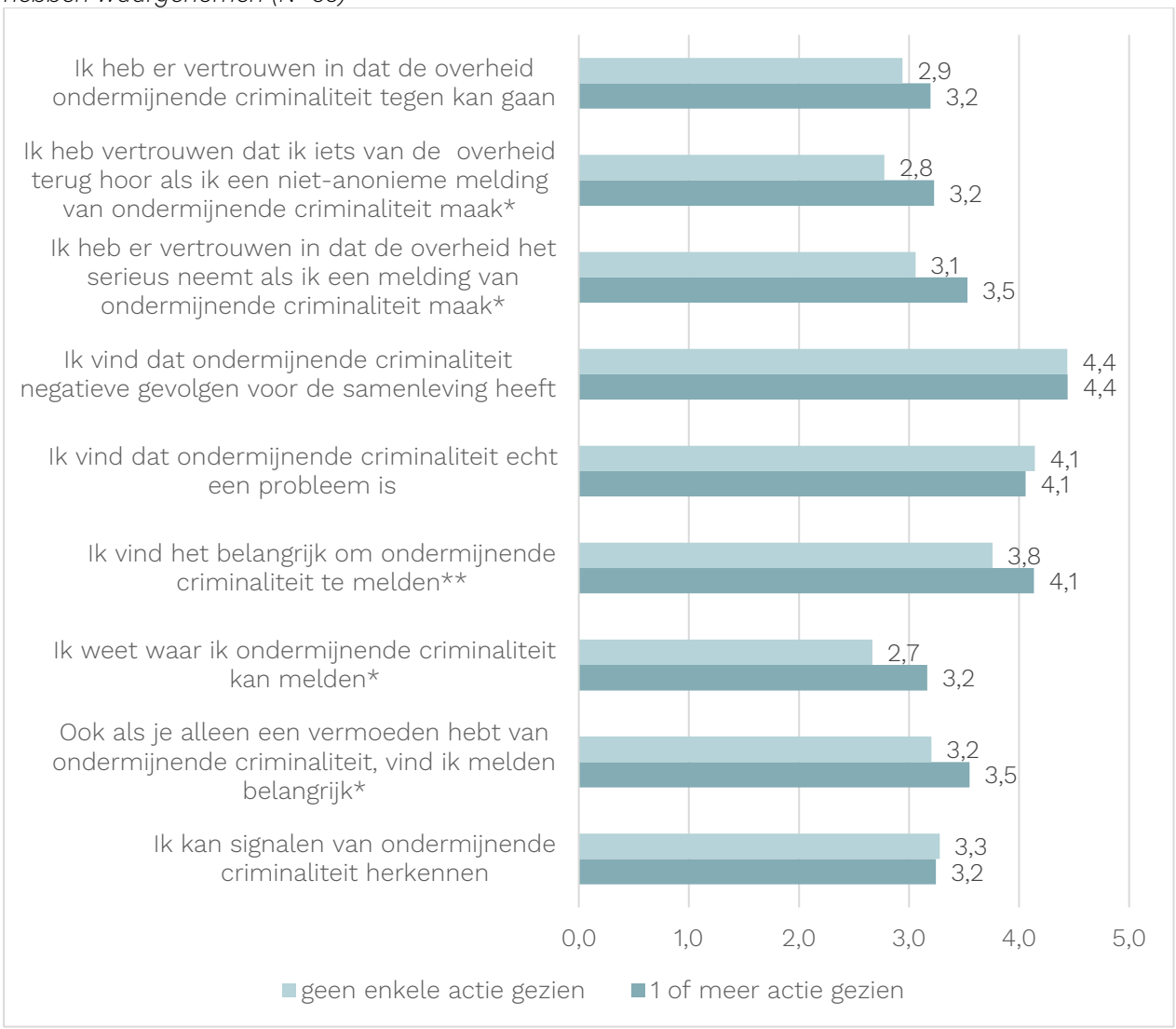
In hoofdstuk 3 gingen we uitgebreid in op de verschillende mechanismen die de bereidheid tot het doen van een melding beïnvloeden: kennis van signalen, ervaren ernst en kennis en vertrouwen over het meldproces. In figuur 4.3 laten we van alle aan deze mechanismen

[22] Bij een p-waarde onder de 0.05 spreken we van een statistisch significant verschil. We duiden dit aan met een *. De kans dat gevonden verschillen toevallig zijn, betreft minder dan 5%. We geven het ook aan wanneer de waarde onder de 0.01 ligt (**) of onder de 0.001 (***). De verschillen zijn dan nog significanter (dus een kleinere kans dat het gevonden verschil toevallig is).

onderliggende stellingen zien of er een verschil in beantwoording is tussen respondenten die geen enkele activiteit hebben waargenomen en respondenten die tenminste één activiteit hebben waargenomen.[23] Bij vrijwel alle stellingen geldt dat respondenten die tenminste één activiteit van de gemeente en partners hebben gezien het vaker eens zijn met de stelling (dus een positievere score hebben op het mechanisme) dan respondenten die geen activiteiten hebben gezien.

Bij vijf stellingen is er sprake van een significant verschil. Respondenten die tenminste één activiteit hebben gezien hebben meer vertrouwen dat de overheid de melding serieus neemt en dat de overheid een terugkoppeling geeft op een niet-anonieme meldingen dan respondenten die geen activiteit hebben gezien. Hiernaast vinden respondenten die tenminste één activiteit hebben gezien vaker dat het belangrijk is om ondermijnende criminaliteit te melden (ook als je alleen vermoeden hebt). Tot slot weten ze beter waar ze ondermijnende criminaliteit kunnen melden.

Figuur 4.3 Gemiddelde score op stellingen (hoger = meer mee eens), respondenten die geen enkele activiteit hebben waargenomen (N=144) en respondenten die tenminste één activiteit hebben waargenomen (N=53)

*** p<.001, ** p<.01, * p<.05

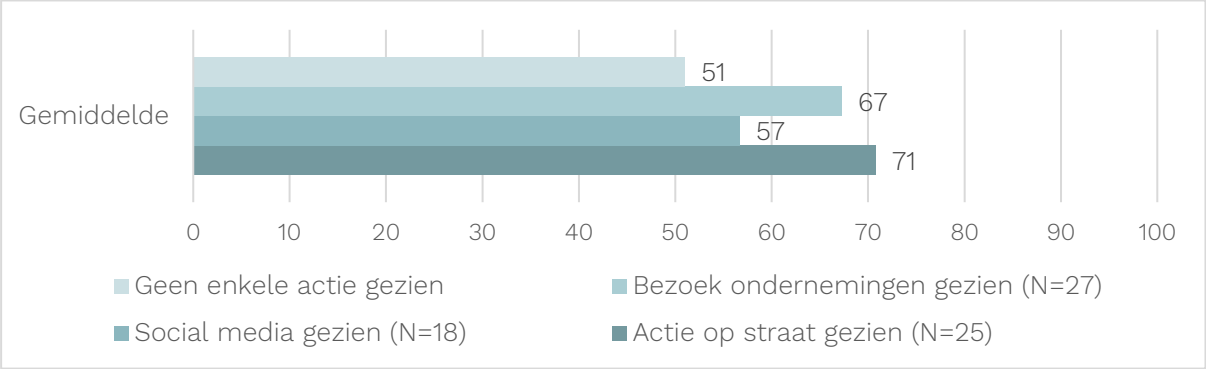
[23] We hebben hierbij de gemiddelde score op de stelling genomen. Hierbij is het goed om te weten dat de volgende antwoorden en scores mogelijk waren: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal. 4 = eens, 5= helemaal eens.

Specifieke activiteiten

Vanwege de verschillende aard van de op de ASW ondernomen activiteiten vergelijken we onderstaand ook de meldintentie en mechanismen bij verschillende activiteiten. Vanwege de kleine onderzoeksgroepen hebben we ervoor gekozen alleen de gemiddelde meldintentie en de gemiddelde scores op de mechanismen weer te geven.

Uit figuur 4.4 komt een indicatie[24] dat met name offline acties (zoals acties op straat of het bezoek aan ondernemingen) samenhangen met een hogere intentie tot melden. Als we kijken naar respondenten die het bezoek van overheidspartners aan ondernemingen of een actie van overheidspartners op straat hebben waargenomen, dan zien we dat respectievelijk 67% en 71% gemiddeld bereid tot het melden van criminaliteit is. Dit aandeel ligt lager bij respondenten die geen enkele actie hebben gezien (51%) of de social media campagne hebben gezien (57%).

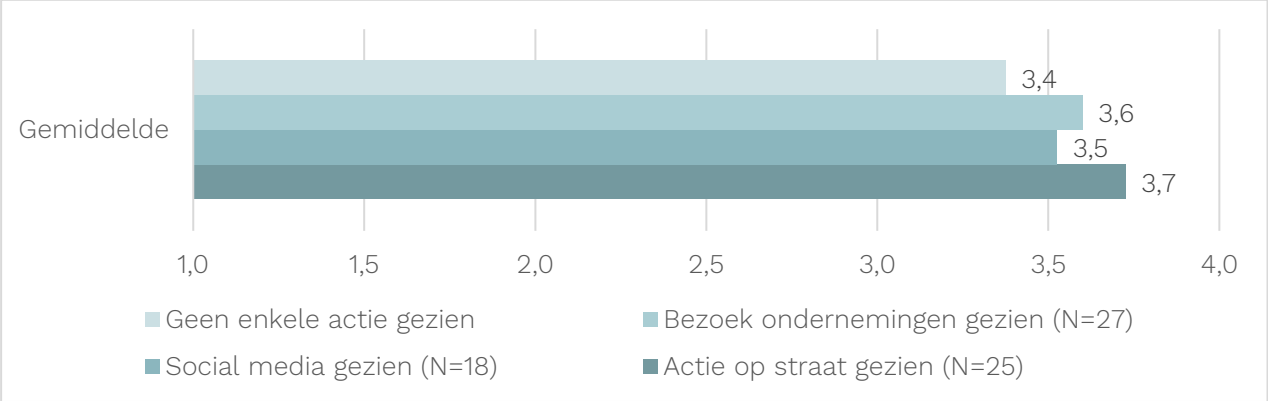
Figuur 4.4 Intentie tot melden, % waarschijnlijk + zeker wel melden

Geen significantietoets mogelijk vanwege overlappende onderzoeksgroepen

Bij figuur 4.5 komen er vrijwel geen verschillen in de scores op mechanismen naar voren.

Figuur 4.5 Gemiddelde score op mechanismen (hoger = meer mee eens)

Geen significantietoets mogelijk vanwege overlappende onderzoeksgroepen

Conclusie

Hoewel op basis van dit onderzoek geen causaliteit kan worden vastgesteld (daarvoor is een longitudinaal onderzoeksdesign met een controlegroep nodig), laat de analyse wel een duidelijke samenhang zien tussen het zien van activiteiten van de gemeente en haar partners en een hogere intentie tot melden en tot verschillende mechanismen die de meldingsbereidheid positief beïnvloeden. Dit kan worden gezien als een indicatie dat deze

[24] We spreken van een indicatie vanwege de kleine onderzoeksgroepen.

activiteiten mogelijk een positief gevolg hebben gehad. Hoewel we vanwege de kleine onderzoeksgroepen heel voorzichtig moeten zijn met conclusies, is er een indicatie dat offline activiteiten (op straat aanwezig zijn, bij ondernemingen langsgaan) een positiever gevolg hebben op de meldintentie dan online activiteiten (social media campagne).

Literatuur

- Broekhuizen, J., Meulenkamp, T., Stoutjesdijk, F., & Boutellier, H. (2018). *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers*. Taskforce Brabant-Zeeland.
- Broekhuizen, J. (2022) *De poortwachtersfunctie van Amsterdamse makelaars. Amersfoort* Bureau Broekhuizen.
- Conradie, M., & Lenderink, T., (2022) *Wet OHP Landbouw in de praktijk*. I&O Research.
- Goudriaan, H., Lynch, J. P., & Nieuwbeerta, P. (2004). Reporting to the police in Western Nations: A theoretical analysis of the effects of social context. *Justice Quarterly, 21*(4), 933-969.
- Graham, A., Kulig, T. C., & Cullen, F. T. (2020). Willingness to report crime to the police: Traditional crime, cybercrime, and procedural justice. *Policing An International Journal, 43*(1), 1-16.
- Hoogendoorn, A., & Remmers, N. (2021). *Meldingsbereidheid ondermijning Rapportage inzake de kennis en de meldingsbereidheid van Rotterdammers met betrekking tot ondermijnende criminaliteit*. Rotterdam: Blauw.
- Maan, J., & De Wild, A. (2023) *Waarom ondernemers verdachte situaties melden, of niet.* Gelezen op: https://ccv-secondant.nl/platform/article/waarom-ondernemers-verdachte-situaties-melden-of-niet
- Marijnissen, D., Palmen, D., & Smulders, I. (2024). *Aanpak en preventie van ondermijnende criminaliteit De inzet van gedifferentieerde communicatie om burgerparticipatie te bevorderen*. Centre of Expertise Veiligheid en Veerkracht – Avans Hogeschool.
- Mehlbaum, S., & Broekhuizen, J. (2021). *Eindrapportage vreemde geuren*. Mehlbaum Onderzoek.
- Sargeant, E., & Kochel, T. R. (2016). Re-examining the normative, expressive, and instrumental models: How do feelings of insecurity condition the willingness to cooperate with police in different contexts? *Policing and Society, 28*(7), 823–840.
- Schreurs, W. (2019). Waarom melden burgers? Individuele, sociale en institutionele drijfveren voor meldgedrag in het verleden en toekomstige meldingsbereidheid. *Tijdschrift voor veiligheid, 19* (2020), 8-28.
- Sheeran, P., & Webb, T. L. (2016). The intention–behavior gap. *Social and Personality Psychology Compass, 10* (9), 503-518.
- Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities? *Ohio State Journal of Criminal Law, 6*, 231-275.
- Tolsma, J., Blaauw, J., & Te Grotenhuis, M. (2012). When do people report crime to the police? Results from a factorial survey design in the Netherlands, 2010. *Journal of Experimental Criminology, 8*, 117–134.

Auteur

Jolijn Broekhuizen

M.m.v.

Kyra van den Akker

Uitgave

Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies

info@bureaubroekhuizen.nl

© Bureau Broekhuizen, Amersfoort 2026